

Hjernevask - Nutidsbørn befinder sig midt i en hvirvelstorm af stimuli og krav

Af Gideon Zlotnik, adm. Overlæge, Børne- og ungdomspsykiatri afd. Q, Amtssygehuset i Glostrup.

ALLAN ER fem år og er bange for at spise kylling. Anna er seks år og er bange for at sidde på et offentligt toilet. Brian er syv år og er bange for at få AIDS. Bettina er otte år og er bange for at blive voldtaget.

Alle disse navne er opdigtede, men deres symptomer er en del af det daglige børnepsykiatriske arbejde.

Alle disse børn har noget andet til fælles – de fejler ikke andet end at deres psykologiske lavalder er overskredet.

Vi er bekendt med den kriminelle og den seksuelle lavalder. Man taler også om den økonomiske lavalder (hvor gammel man skal være, før man kan købe på afbetaling) eller om den politiske lavalder (hvor gammel man skal være, før man kan blive valgt til Folketinget). Eller hvornår man bliver myndig. Allesammen lovfæstede regler, som er relateret til en bestemt alder og hvis fælles grundidé er en opfattelse af, at alder og modenhed hænger sammen med frihed og selvstændighed. Typisk for disse vedtagne grænser er, at de til stadighed justeres og ændres. Således – og karakteristisk – er den seksuelle lavalder blevet ændret/nedsat i flere omgange.

DETTE kulturelle fænomen skyldes bl.a. dels en mere liberal holdning hos den brede befolkning og dels en overbevisning om, at det moderne menneske modnes hurtigere og tidligere. Samfundsudviklingen er præget af en tendens til at lade børn og unge tage større ansvar i en endnu yngre alder. Vi er stolte af vores børn og unge, når de – så tidligt som muligt – er uafhængige og frigjorte. Den samlede 'indsats' over for børn og unge (opdragelsen hjemme, pædagogikken på daginstitutionerne, undervisningen i skolerne og stimulation i fritiden) har et centralt mål, nemlig så hurtigt som muligt at skabe så mange selvstændige tænkende personer som muligt.

De stigende forventninger og krav kan skabe problemer og er medvirkende til polarisering og marginalisering. Dertil kommer en ny joker i det kulturelle spil – medieverdenen, som er i en eksplosiv og ustyrlig udvikling. Det samlede resultat er blevet, at den psykologiske lavalder trykkes ned på godt og ondt.

HVORDAN KAN man definere den psykologiske lavalder? Den er meget sammensat og afhængig af det enkelte barns køn, alder, begavelse, følsomhed, familie, miljø og kultur. Men samtidig er den også betinget af mere almenlydige udviklingspsykologiske aspekter. Inden for det neuropsykologiske felt er det muligt at danne et begreb om børns mulighed for at bearbejde forskellige impulser og stimuli på de forskellige alderstrin. Udviklingspsykologisk beskæftiger man sig bl.a. med børns evne til at skelne mellem fantasi og virkelighed.

Der bliver hele tiden taget stilling til, hvad børn kan forstå, tåle, klare, bearbejde og integrere. Det lyder så smukt, men problemet er, at grænsesætningen m.h.t. den psykologiske lavalder er løbet løbsk. De voksnes idealer (om åbenhed og frihed) og ambitioner (viden og udvikling) trækkes for tidligt ned overhovedet på mange børn. Information, stimulation og undervisning vælter auditivt og visuelt ned over børnene i daglige rå mængder.

DENNE DAGLIGE hjernevask er ofte unuanceret og ufiltreret, og alt for mange børn bliver overvældede. Når den samlede kulturelle stimulation er så enorm, konstant og frit tilgængelig, som den er blevet, vil den til enhver tid ramme ved siden af og et vist antal børn vil blive forstyrret eller hæmmet i deres udvikling. Det vil i praksis munde ud i flere utrygge og angstede børn. Ikke overraskende vil disse især være præget af seksuelle og/eller aggressive elementer, eftersom disse trænger sig på inde-og udefra.

'Valget' af psykiske symptomer har altid været betinget af den pågældende tidsperiode. For tiden er det samfundets måde at forvalte aggression og sex på – eller manglen herpå – som volder vanskeligheder for et stigende antal børn og unge. Åbenhed omkring disse emner er blevet en dyd, som medfører overstimulation og overdrivelse uden den nødvendige psykologiske og sociale bremsemekanisme.

Gode hensigter om at sprede viden og information er blevet misforstået. Der tages ikke tilstrækkelig hensyn til børns biologiske og psykiske modenhed m.h.t. at være i stand til at fordøje al den kulturelle mad som de bliver fodret med. De får kvalme og kaster op i bogstavelig og overført betydning. Der skabes stor afstand mellem børns intellektuelle kapacitet og deres følelsesmæssige ressourcer. Deres ordforråd og forståelse hænger ikke sammen med deres følelser og indføling. De bliver splittede og ensomme. Nutidsbørn befinder sig midt i en hvirvelstorm af stimuli og krav, som gør det svært for dem at finde ud af deres kønsidentifikation, seksualitet og aggressivitet uden i fortvivlelse og desperation at gribe til psykiske symptomer og u hensigtsmæssige reaktioner. I det børne- og ungdomspsykiatriske arbejdsfelt diskuteres spørgsmål, om at antallet af børn og unge med psykiske problemer er stigende. Men et andet spørgsmål er lige så afgørende, nemlig om arten af de psykiske symptomer hos børn og unge har ændret sig. I begge tilfælde er svaret ja, og forklaringerne er mange, men en af dem er den stigende nedsættelse af den psykologiske lavalder. Vi har ikke store problemer med at forklare, forsvare og acceptere når vi lovgiver om, at børn ikke må det ene eller det andet før en vis alder (også når det drejer sig om bøger, film m.m.).

Det er også på tide, at der skabes debat om, hvornår børn kommer ud over den psykologiske lavalder eller hvornår de voksne overskrider den: ikke for at lovgive, men for at oplyse, ikke for at censurere, men for at være mere kritisk, ikke for at undertrykke, men for at forebygge.

Bragt tidligere i Politikken. Tak til Gideon Zlotnik for ret til at gengive artiklen her.